

**Житомирський державний університет імені І. Франка
Навчально-науковий інститут філології та журналістики
Кафедра теорії та історії світової літератури**

ПОЛІЛОГ

№ 2

**Науково-публіцистичний
студентсько-викладацький збірник**

Засновано у 2013 р.

**Житомир
2014**

УДК 82–92 : 82.09

Головний редактор

Володимир Єршов, доктор філологічних наук

Відповідальний секретар

Ольга Коржовська, кандидат філологічних наук

Редакційна колегія:

Галина Бондаренко, кандидат філологічних наук

Галина Соболевська, кандидат філологічних наук

Наталія Астрахан, кандидат філологічних наук

Тетяна Недашківська, кандидат філологічних наук

Олена Юрчук, кандидат філологічних наук

Вікторія Білявська, асистент

Юліана Кацемба, асистент

Верстка, технічне редагування

Жанна Ганько

Затверджено на засіданні
кафедри теорії та історії світової літератури
(протокол № 9 від 15 травня 2014 р.)

Державна реєстраційна служба України. Свідectво про державну
реєстрацію друкованого засобу масової інформації:
Серія ЖТ № 184/561-Р від 04.04.2013 р.

ISSN 2311-1844

Адреса редколегії:

Житомирський державний університет імені Івана Франка.
10008. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, корп. 4, ауд 503.
e-mail кафедри: zar.liter@gmail.com

© «Полілог», 2014.

ISSN 2311-1844

З М І С Т

ЕЙДОС ЛІТЕРАТУРНОГО ТЕКСТУ

Вікторія БІЛЯВСЬКА

ОБРАЗ РУІН В «МЕМУАРАХ ІЗ
ЖИТТЯ» ЄВИ ФЕЛІНСЬКОЇ 5

Юліана КАЦЕМБА

МОТИВ ПОГЛЯДУ ЯК СКЛАДОВА
АВТОХАРАКТЕРИСТИКИ ГЕРОІВ У
«ЧОРНІЙ РАДІ» П. КУЛІША ТА
«СПОГАДАХ...» Г. ЖЕВУСЬКОГО 9

Ольга КОРЖОВСЬКА

КОНЦЕПЦІЯ АВТОРСТВА У
ЛІТЕРАТУРНИХ ПАМ'ЯТКАХ
КИЇВСЬКОЇ РУСИ 13

Анастасія ЦЕРКОВНА

ДИХОТОМІЯ МІСТА ТА СЕЛА У
ЗОБРАЖЕННІ УКРАЇНСЬКИХ
ЕТНІЧНИХ ЗЕМЕЛЬ У
«ЩОДЕННИКУ» Д. Т. ДЖЕЙМСА 17

Олена ЮРЧУК

УКРАЇНСЬКЕ ЯК ЕКЗОТИЧНЕ 21

Анна ВЕСЕЛЬСКАЯ

ОДИНОЧЕСТВО КАК ОДИН ИЗ
ВЕДУЩИХ МОТИВОВ ЛИРИКИ
М. Ю. ЛЕРМОНТОВА 25

Марина ВОДОТИЕЦ

ПОЛИСЕМАНТИЧНОСТЬ
СИМВОЛИКИ НАЗВАНИЯ РОМАНА
СТЕНДАЛЯ «КРАСНОЕ И ЧЕРНОЕ» 29

Олена ГОРЯЧКО

ЖАНРОВІ ОСОБЛИВОСТІ
«ЩОДЕННИКА В 3-Х ТОМАХ»
ВІТОЛЬДА ГОМБРОВИЧА 32

Светлана ГРИЦИК

ОСОБЕННОСТИ КОНФЛИКТА В
«МАЛЕНЬКИХ ТРАГЕДИЯХ»
А. С. ПУШКИНА 36

Марія ДЕРКАЧ

ХУДОЖНЯ СПЕЦИФІКА
УКРАЇНСЬКИХ ПЕРЕКЛАДІВ
ТРАГЕДІЇ «ГАМЛЕТ» В. ШЕКСПІРА 40

Ганна КАРТАШОВА

ПОВІСТЬ ХЕМІНГВЕЯ «СТАРИЙ І
МОРЕ» ЯК ФІЛОСОФСЬКИЙ ТВІР 43

Аліна КОНСЕВИЧ

АВТОРСЬКІ ІНТЕНЦІЇ У
«СЛОВІ ПРО ЗАКОН І БЛАГОДАТЬ»
ІЛАРІОНА КИЇВСЬКОГО 46

Нина КУЛЕША

ЭПИЧЕСКАЯ ПРИРОДА КОНФЛИКТА В
ДРАМЕ А.Н. ОСТРОВСКОГО «ГРОЗА» . 49

Владислав МЕЛЬНИЙЧУК

РОЛЬ ХРИСТИАНСТВА
У ЖИТТІ ТА ТВОРЧОСТІ
МИХАЙЛА БУЛГАКОВА 52

Руслана МІНЕНКО

ПСИХОБІОГРАФІЧНИЙ РОМАН
«ТРОЯНДА РИТУАЛЬНОГО БОЛЮ»
С. ПРОЦЮКА: ІСТОРІЯ МАЛЕНЬКОГО
БІЛОГО ХЛОПЧИКА 55

Оксана НАУМЕНКО

ИСТОРИЯ СОЗДАНИЯ РОМАНОВ
«АННА КАРЕНИНА» И «ГОСПОЖА
БОВАРИ»; ЭСТЕТИЧЕСКИЕ ВЗГЛЯДЫ
ПИСАТЕЛЕЙ 59

Анастасія ПЕЦЫК

«ДАМА С СОБАЧКОЙ»: ЧЕХОВСКИЕ
ДОН ЖУАНЫ 63

Ірена РОМАНУХА

ГЁТЕ И МАСОНСТВО 66

Александра САНДАЛЮК

АЛЕКСАНДР БЛОК, КАК ПАТТЕРН И
ИДЕАЛ В ТВОРЧЕСТВЕ ИГОРЯ
ЖИВАГИНА 70

Алина СЕМЕНЮК

ТЕМА ЛЮБВИ И ТВОРЧЕСТВА В
РОМАНЕ М. А. БУЛГАКОВА
«МАСТЕР И МАРГАРИТА» 74

МОВОЗНАВЧІ

ОБРІЇ

Дар'я МЕЛЬНИЧУК

РЕЧЕВОЕ МАНИПУЛИВАНІЕ:
УПАКОВОЧНЫЙ ДИСКУРС 77

Татьяна НИКИШОВА

СРЕДСТВА ВЫРАЖЕНИЯ ОЦЕНКИ
В РУССКОЯЗЫЧНОЙ ПРОЗЕ
Т. Г. ШЕВЧЕНКО 81

Світлана САМІЙЛИК

ЗІСТАВЛЕННЯ АСОЦІАТИВНИХ
ПОЛІВ УКРАЇНСЬКИХ ТА
АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСЕМ НА
ПОЗНАЧЕННЯ ОСВІТНІХ ПОНЯТЬ ... 85

Анна ТАРАСЮК

ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧЕСКИЕ
ПАРАЛЛЕЛИ НАЗВАНИЙ РАСТЕНИЙ
В РУССКОМ И АНГЛИЙСКОМ
ЯЗЫКАХ 89

Наталія ЯКИМЕЦ

СЛОЖНОСТЬ И
НЕОДНОЗНАЧНОСТЬ ЯВЛЕНИЯ
«КОННОТАЦИЯ» 93

СОБОР МУЗ:

ПОЕТИЧНА СТОРІНКА

<i>Олександр ВИШНІВСЬКИЙ</i>	97
<i>Ірина БАБАЯН</i>	98
<i>Ольга ГАВРИЛОВА</i>	99
<i>Юліана КАЦЕМБА</i>	100
<i>Олена КОВАЛЬЧУК</i>	102
<i>Дар'янна КРУТОГОЛОВА</i>	103
<i>Ірина КУХАРЕЦЬ</i>	104
<i>Ілона ЛОГУНОВА</i>	105
<i>Лілія МАСАН</i>	106
<i>Ксенія МУЗИЧЕНКО</i>	107
<i>Альона НОВАКІВСЬКА</i>	108
<i>Кристіна ПОЛІЩУК</i>	109
<i>Оксана ПОЙДА</i>	110
<i>Яна РИБАНЮК</i>	111
<i>Лариса САВЧУК</i>	112

<i>Наталія СЕМЕНЧУК</i>	113
<i>Віра СМОЛЯР</i>	114
<i>Яна СТАВСЬКА</i>	115
<i>Марина СУПРУНЕНКО</i>	116
<i>Тетяна ТИЩУК</i>	117
<i>Володимир ЦЬОПИЧ</i>	118
<i>Тарас ЧУМАК</i>	119
<i>Марія ШОМКО</i>	120
<i>Надія ШАНЮК</i>	121
<i>Леся ЯНЧЕВСЬКА</i>	122

VPowerH

Володимир ШИНКАРУК

МИКОЛА КАВЕЦЬКИЙ:
«Я прийшов із світанків» 123

Микола КАВЕЦЬКИЙ

Поезії 126

Марія САМОЛЮК

МОЛОДЫЕ, ПЕРСПЕКТИВНЫЕ И
НЕМНОГО НАИВНЫЕ...
ПРОФИЛЬ И АНФАС 15 ГРУППЫ 128

Юліана КАЦЕМБА

ВІКТОРІЯ БІЛЯВСЬКА:
НА КАФЕДРІ ТА ПОЗА НЕЮ 132

ЮВІЛЕЇ

<i>Галина Іванівна СОБОЛЕВСЬКА</i>	137
<i>Антон Михайлович ЛІСОВСЬКИЙ</i> ...	138
<i>Петро Васильович БІЛОУС</i>	139
<i>Людмила Петрівна ПІДЛУЖНА</i>	140
<i>Семен Іларіонович ЛОСЄВ</i>	141
<i>Яків Феліксович РИВКІС</i>	142
<i>Павло Карпович СЕРБІН</i>	143

ХРОНІКА КАФЕДРИ

теорії та історії світової літератури ІФЖ
ЖДУ ім. І. Франка 2013 – 2014 н. р. 144

Світлана САМІЙЛИК,
старший лаборант кафедри
слов'янських і германських мов

Науковий керівник:
Т. Є. НЕДАШКІВСЬКА,
кандидат філологічних наук, доцент

ЗІСТАВЛЕННЯ АСОЦІАТИВНИХ ПОЛІВ УКРАЇНСЬКИХ ТА АНГЛІЙСЬКИХ ЛЕКСЕМ НА ПОЗНАЧЕННЯ ОСВІТНІХ ПОНЯТЬ

Статтю присвячено проблемі зіставлення асоціативної структури українських та англійських освітніх понять за допомогою методу асоціацій на основі результатів вільного асоціативного експерименту.

Аналіз результатів вільного асоціативного експерименту експерименту дає матеріал, який можна використовувати як прикладну базу в педагогіці, політології, соціології, етиці, створенні мов програмування, психології, культурології, медицині, для розробки методик вивчення різноманітних дисциплін (залежно від змісту досліджуваного матеріалу) тощо. Важко переоцінити актуальність методу, зважаючи не лише на широкий спектр застосування його результатів, але й на те, що людська психіка настільки багатогранна, а мова невичерпна, що завжди залишатимуться різноманітні аспекти для дослідження. На сучасному етапі розвитку психолінгвістики за матеріалами вільного асоціативного експерименту О. Горошко будує гіпертексти, вивчає інтернет-комунікацію та ґендерний аспект тощо [1]; О. Залевська вивчає теоретичні основи психолінгвістики та питання міжмовних та міжкультурних співставлень [4; 5]; І. Овчиннікова відображає діалог субкультур [8]. Психолінгвістика входить до кола професійних інтересів зарубіжних та вітчизняних науковців: Н. Уфимцевої та Т. Ушакової [3], Т. Рогожнікової [9], Д. Терехової [10], О. Холода [11], Т. Недашківської [7], Л. Кушмар [6] та інших.

Проте не дослідженою за допомогою методу асоціацій є група слів на позначення освітніх понять. Вибір впав на цю групу лексем, бо вони становлять лексичне ядро значної частини мовців, а сама педагогіка як наука завжди дає для цього невичерпний матеріал та перебуває на гребені розвитку, займаючи вагоме місце в житті суспільства.

Мета нашого дослідження виходить за рамки власне опрацювання реакцій на задані слова-стимули, що є освітніми поняттями. Ми зіставили і порівняли асоціативну структуру тотожних слів-стимулів двох далекоспоріднених мов: української та англійської.

До участі в експерименті було залучено 152 студенти педагогічних спеціальностей віком 19–23 роки. Їм було представлено два стимульні списки (українською та англійською мовою), до яких увійшли по 35

еквівалентних за значенням лексем на позначення освітніх понять. Зіставлялися такі стимульні слова: *рахування – counting; особистість – personality; екзамен – examination; професія – profession; лекція – lecture; рахувати – count; школа – school; творчий – creative; знання – knowledge; оцінка – mark; спеціальність – specialty; уміння – skill; завдання – task; метод – method; тест – test; учитель – teacher; увага – attention; сприймання – perception; писати – write; читання – reading; клас – class* тощо.

Зіставлення отриманих реакцій здійснювалося за класифікацією Д. Терехової [10, с. 62–63]. Для обох частин дослідження ми використали саме цю класифікацію, оскільки, по-перше, вона сприяє найповнішій характеристиці пар стимул – реакція, а по-друге, зіставлення неможливе при використанні різнорідних підходів до порівнюваних елементів.

Парадигматичні реакції становлять найбільшу частину дослідження в обох її частинах. Наприклад: РАХУВАННЯ – *лічба, обрахунки*, МЕТОД – *шлях*, PROFESSION – *occupation, work*. Таких реакцій в українській частині дослідження в асоціативних полях від 30 % до 74 %, а в англійській – від 16 % до 80 %. Як для українських реакцій, так і для англійських було помічено т. зв. «дзеркальність» (їх ще називають двоспрямованими, або взаємними імплікаціями) [5, с. 63]. Наприклад: ВЧИТЕЛЬ – *школа* і ШКОЛА – *вчитель*, ANALYZE – *method* і METHOD – *analyze*. В обох частинах дослідження широко представлені синтагматичні реакції. Наприклад: ОСОБИСТІСТЬ – *розумна, харизматична*, ЕКЗАМЕН – *важкий*, ANALYZE – *yourself*, LECTURE – *of English*. Реакції цієї групи займають від 3% до майже 39% для української частини дослідження і від 1% до 37% – для англійської. Синтагматичні реакції на деякі слова, якщо їх перекласти, були тотожними. Наприклад: ЛЕКЦІЯ – *нудна* і LECTURE – *boring*, ЕКЗАМЕН – *важкий* і EXAMINATION – *hard*.

Тематичні реакції притаманні обом частинам реакцій, проте якщо в українській частині експерименту часом важко розмежувати тематичні й парадигматичні, бо зв'язок такого типу між стимулом і реакцією індивідуальний, контекстуальний (тут можна посперечатися з автором класифікації щодо «контекстуальності», бо контексту як такого немає), то в англійській частині експерименту труднощі виникають і при відокремленні їх від синтагматичних через особливості цієї мови (відсутність родової та відмінкової парадигми). Прикладом таких реакцій є: ЕКЗАМЕН – *зубрити* (зубрити екзамен), SOLVE – *problem* (solve a problem) тощо. Тематичні реакції займають 1 % – 13 % в українській частині дослідження, а в англійській їх 9 % – 40 %

Фонетичні реакції серед українських слів-стимулів відсутні, а серед англійських широко представлені. Наприклад: COUNT [kaunt] – *mount* [maunt] (міль). Наявність фонетичних реакцій може свідчити про нерозуміння слова-стимулу реципієнтами. Фонетичні реакції займають від 0 % до 4 % в асоціативних полях. Словотвірні реакції представлені в обох частинах дослідження, а для пари стимул-реакція ІННОВАЦІЯ – *нововведення* навіть є ядерною. Словотвірні українські реакції займають від 0% до 5%, англійські – від 0 % до 2 %.

Граматичні форми стимулу представлені формами однини – множини. Наприклад: ПРОФЕСІЯ – *професії*, SKILL – *skills*. Зустрічаються випадки дублювання стимулу реакцією в обох частинах дослідження. Граматичні реакції становлять 0 % – 2 %. Ремінісцентні (цитатні) реакції в обох частинах дослідження збігаються і представлені такими парами стимул – реакція: ЗНАННЯ – *сила* і KNOWLEDGE – *power*, що відносить нас до поширеного вислову Ф. Бекона: «Знання – це сила». Цитатна реакція зустрічається лише в одному полі, що становить 2 % для української частини дослідження, 3 % – для англійської.

Реакції фразеологічного типу є в українській частині дослідження (1%). Наприклад: РАХУВАТИ – *копійки*. Відсутність таких серед англійських асоціацій свідчить, на нашу думку, про недостатній рівень володіння англійською фразеологією. Взята за основу класифікація Д. Терехової не дозволила класифікувати всі отримані реакції, тому ми врахували доповнення Л. Кушмар [6]. У нашому дослідженні зустрічалися вербальні реакції-персоналії, аббревіатурні, складені, а також ряд невербальних реакцій. Реакції-персоналії ширше представлені в англійській частині дослідження (від 0 % до 2 %), тоді як в українській така асоціація виникла лише у одного досліджуваного.

В обох частинах дослідження ми виділили поза класифікацією Д. Терехової вербальні аббревіатурні реакції (ЛЕКЦІЯ – *СУЛМ*, ІНТЕЛЕКТ – *IQ*), а в англійській частині дослідження окремо виділили ще й реакції-назви (проте таких не було серед українських). Також представлені складені реакції, які містять два і більше слова і навіть речення. Реципієнтам іноді важко обмежитися одним словом при вираженні асоціацій, тому не є несподіваними реакції-вигуки: *О, Боже! Hush!* Крім того, на позначення деяких реалій не існує однієї лексеми, наприклад: класний керівник, читальний зал. Такі реакції займають від 0% до 5% асоціативного поля серед українських реакцій, від 0% до 2% – серед англійських. Можна окремо виділити комплексні асоціації. Такі реакції складаються зі слів (вербальна частина) та знаків (невербальна частина). Наприклад: ІНТЕЛЕКТ – *інтуїція+знання*. В англійській частині дослідження частотніша відсутність вербальних реакцій на слова-стимули, а для слова PERCEPTION знак «-» як символ на позначення відсутності реакції навіть є ядром асоціативного значення.

Отже, обрана група слів на позначення освітніх понять не досліджувалася досі за допомогою методу асоціацій. Матеріал було відібрано з-поміж освітніх понять, які є абсолютними синонімами в українській та англійській мовах для отримання достовірних результатів. Опрацювавши отримані реакції, ми з'ясували, що обрана класифікація Д. Терехової не дозволяє віднести до того чи іншого класу деякі нечастотні реакції (на кшталт, ІНТЕЛЕКТ – *інтуїція+знання*, РАХУВАТИ – *?*), тому ми удосконалили цю класифікацію відповідно до отриманого матеріалу. Зіставлення показало, що механізм сприймання матеріалу різних мов один і той самий. Типи асоціацій подібні, відмінність зумовлена різними рівнями володіння українською й англійською мовами, що полягає переважно у різній частотності реакцій.

Подальші дослідження потребує розширення стимульного списку та збільшення кількості опитуваних.

***С. Самийлык. Сопоставление ассоциативных полей
украинских и английских лексем для обозначения
образовательных понятий.***

Статья посвящена проблеме сопоставления ассоциативной структуры украинских и английских образовательных понятий с помощью метода ассоциаций на основе результатов свободного ассоциативного эксперимента.

***S. Samiilyk. Comparison between associative fields of Ukrainian
and English educational concepts' lexemes.***

The article is devoted to the problem of comparison between Ukrainian and English educational concepts' associative structures using a method of associations on a free associative experiment's basis.

Список використаної літератури

1. Горошко Е. – Электронный ресурс: Режим доступа: <http://www.textology.ru/razdel.aspx?ID=17>
2. Горошко Е. И. Интегративная модель свободного ассоциативного эксперимента. – М. – Харьков : ИЯ РАН – Каравелла, 2001. – 304 с.
3. Детская речь: психолингвистические исследования / Отв. ред. Т. Н. Ушакова и Н. В. Уфимцева. – М. : ПЕР СЭ, 2001. – 224 с.
4. Залевская А. А. – Электронный ресурс: Режим доступа: <http://university.tversu.ru/person/528/>
5. Залевская А. А. Некоторые проблемы подготовки ассоциативного эксперимента и обработки его результатов // Экспериментальные исследования в области лексики и фонетики. – Калинин : КГУ, 1971. – С. 15–62.
6. Кушмар Л. В. Лексика економічної сфери в мовній картині світу українців : автореф. на здобуття наук. ступ. канд. філол. наук: спец. 10.02.01 «Українська мова». – Луганськ, 2011. – 20 с.
7. Недашківська Т. Є. Прикладний аспект психолінгвістичних досліджень // Психолінгвістика. Вип. 8. – Переяслав-Хмельницький : ПП «СКД», 2011. – С. 127–133.
8. Овчинникова И. Г. – Электронный ресурс: Режим доступа: <http://www.psu.ru/nauka/napravleniya-nauchnoj-deyatelnosti-i-nauchnye-lidery/filologicheskie-nauki/ovchinnikova-irina-germanovna>.
9. Рогожникова Т. М. – Электронный ресурс: Режим доступа: <http://psycholinguistik.narod.ru/index/0-150>
10. Терехова Д. І. Особливості сприйняття лексичної семантики слів: Психолінгвістичний аспект. – К. : КДЛУ, 2000. – 244 с.
11. Холод О. М. Соціальні комунікації: соціо- та психолінгвістичний аналіз. – К. : КиМУ, 2010. – 302 с.